

Plaćanje je jedan od najstresnijih segmenata ugovornog trgovinskog prava, a to je pogotovu izraženo u poslovima međunarodne trgovine.

Ugovor o trgovini predstavlja srž ugovornog prava jer se sa ciljem njegovog izvršenja zaključuju ostali pravni poslovi, poput ugovora o trgovinskom zastupanju, posredovanju i komisionu, kontroli kvaliteta prodane robe, ugovori o uskladištenju, osiguranju, špediciji i prevozu robe i mnogi drugi ugovori robnog prometa koji omogućavaju uredno izvršenje obaveza iz ugovora o prodaji.

Plaćanje i poslovi obezbeđenja plaćanja predstavljaju drugi segment ugovornog trgovinskog prava i mnogi ih nazivaju žilom kucavicom savremene trgovine.

Ovim se poslovima izvršenje obaveze plaćanja čini izvesnim, predvidivim i sigurnim, sa znatno manje rizika a u ugovorne odnose između trgovinskih partnera unosi se pravna sigurnost i međusobno poverenje.

Centar za žensko preduzetništvo
Teodora

RPK NIŠ

SURVIVAL KIT

Sredstva obezbeđenja
plaćanja u savremenoj
trgovini

 Centar za žensko preduzetništvo Teodora
Regionalna privredna komora Niš

Dobrička 2, 18000 Niš
<http://www.rpknis.co.yu>
rpknis@rpknis.co.yu

<http://www.teodora.org.yu>
teodora@rpknis.co.yu

Tel: 018 510 999
Faks: 018 255 472

SURVIVAL KIT - Sredstva obezbeđenja plaćanja u savremenoj trgovini

Za poslove plaćanja i obezbeđenja plaćanja, koji su se javili sa samom početkom novčane trgovine, to-

kom vremena su se specijalizovale, najpre posebne vrste trgovaca, da bi od srednjeg veka i doba rađanja običajnog prava međunarodne trgovine (*lex mercatoria*) počele da se stvaraju posebne institucije - banke - a sa

njima i tzv. *pravo bankarskih poslova*. Svoj puni i konačni izraz bankarski poslovi dobijaju u poslovnoj praksi srednjevekovnih gradova severne Italije, odakle potiče i savremeni naziv ovih poslova (*banco* - it.klupa). Razvoju bankarskih poslova doprineo je pronalazak dva instrumenta tadašnjeg običajnog prava i to menice i sistema dvojnog knjigovodstva. Prve banke osnovane su u 15. veku, a banknote su počele da izdaju u 17. veku.

Dok razmenu roba i usluga na tržištu regulišu poslovi *trgovinskog ugovornog prava*, sa druge strane, promet novca i hartija od vrednosti se odvija kroz tzv. bankarske poslove i to kroz pravila *bankarskog ugovornog prava*. U poslove bankarskog ugovornog prava spadaju tzv. bankarski depozitni poslovi, kreditni poslovi i bankarski uslužni poslovi kojima se odvija i obezbeđuje platni promet.

Poseban segment ugovora bankarskog prava predstavljaju tzv. *bankarski uslužni poslovi* i oni

predstavljaju jednu od najznačajnijih delatnosti banaka, kod kojih se banka nalazi u ulozi posrednika, zastupnika i komisionara svog komitenta, po čijim nalogima postupa, a u cilju obezbeđenja obaveze plaćanja iz osnovnog ugovora, koji je zaključen između komitenta banke i trećeg lica.

U vršenju ovih poslova banke se međusobno povezuju posebno na međunarodnom planu, tako da je obim unifikacije pravnih i običajnih bankarskih pravila u sferi plaćanja i obezbeđenja plaćanja veoma veliki i predstavlja najpotpunije uređenu oblast međunarodne trgovine (*law of finance of international trade*). Tako dolazi do formiranja novih grana prava koje se bave instrumentima obezbeđenja plaćanja u privrednom i međunarodnom trgovinskom prometu. Neke od njih su pravo obezbeđenja plaćanja, pravo obezbeđenja kredita, pravo finansiranja izvoza itd.

U instrumente plaćanja i obezbeđenja plaćanja, koji se najčešće primenjuju u savremenoj trgovini spadaju:

1. **poslovi platnog prometa** - *payment trough bank transfers* (i bankarska doznaka kao sredstvo bezgotovinskog platnog prometa)
2. **menica** - *bill of exchange i promissory note*
3. **ček** - *cheques*

4. **dokumentarni inkaso** - *documentary collections*
5. **dokumentarni akreditiv** - *letter of credit*
6. **bankarska garancija** - *guarantees*
7. **bankarsko jemstvo** - *bonds*
8. **faktoring** - *factoring*
9. **forfeting** - *forfaiting*
10. **kontratrgovina** - *countertrade*.

Svako do ovih pravnih sredstava predstavlja poseban instrument, koji je predmet zakonskih ili međunarodnih unifikovanih pravila ponašanja i ove norme su predmet izučavanja posebne grane trgovinskog prava tzv. prava finansiranja savremene trgovine.

